

לזכות התמים ר' דוד זוגתו נטשה לאה וילדיהם שיהיו
בן נאים
להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה

החזקת מכור 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת להיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

הרב לייבל ומשפחתו שיהיו בדימגראטען
ר' ירחמיאל מנחם מענדל ומשפחתו שיהיו גולדשמיד
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיהיו גוריביץ
ר' יהודה ומשפחתו שיהיו דזידאוו
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיהיו פישר
ר' יוסף יצחק ומשפחתו שיהיו קורנבסקי
ר' מרדכי קנטור ומשפחתו שיהיו

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
ר' **משה בן ר' לויב** ע"ה

בורודא

על-ידי ולזכות בנו
ר' **אלכסנדר לויב** שיהי' **בורודא**
ומשפחתו שיהיו
להצלחה רבה ומופלגה
בכל אשר יפנו

קובץ זה נדפס
על-ידי ולזכות
הרה"ת **משה הלוי**

זוגתו מרת **מנוחה קריינדל**
ומשפחתם שיהיו
קליין
להצלחה רבה ומופלגה
בכל אשר יפנו

קובץ זה נדפס
על ידי ולזכות

ר' **דניאל** זוגתו מרת **יהודית**
לנחת רוה חסידי אמיתי מילייהם
שירלי, לוי יצחק, חיה מושקא,
שרה רחל, מרים ריזל, חנה
שיהיו

לאורך ימים ושנים טובות

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת

מרת **דבורה סימה**
בת ר' **אליהו צבי**
איניבנידער
נלב"ע מוצש"ק פ' וארא
ד' שבט ה'תשפ"ד.

מאמרי חסידות

מב"ק אדמו"ר מליובאוויטש
מבוארים ומפורשים

ביאורים
במאמרי
רבינו

מאמר ד"ה

כלילה ההוא גו'
פורים ה'תשד"מ

שנת המשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

סיכום כללי

סעיף א: בלילה ההוא נדדה שנת המלך' הוא עיקר הנס, כיוון שבזמן הגלות, שענייני תורה ומצוות הם במצב של שינה אצל ישראל – נעשה גם שינה למעלה, וזה שנדרה השינה היה נס.

סעיף ב: בזמן השינה מציאות האדם היא בשלימותו וכל כוחות הנפש פועלים, כמו שרואים בחלומות שיש בהם שכל מידות רצון ותענוג. אלא שכשהוא ער, הכוחות הם כאופן מסודר וניכר מעלת כל אחד על חברו. ובעת השינה יכול להיות חיבור כוחות הפכים באופן בלתי מסודר. וברוחניות היינו שבזמן הגלות אין ניכר מעלתם של ישראל.

סעיף ג: הדנה, עניין התעלמות הכוחות בזמן השינה הוא מפני שמתחלקים לשרשם בעצם הנפש ושואבים חיים, והסילוק הוא רק לגבי הגוף. וכן בנמשל, הרי הגלות הוא רק לגבי למטה, אבל האור עצמו מתעלה למקורו בעצמות.

וביאר העניין: סדר ההשתלשלות הוא בדוגמת הדרגות בנפש, שבחילה כל הכוחות בהשוואה, וההתחלקות היא רק כשנמשכים בגילוי. וכן בספירות שבתחילה הם כלולים באור אין-סוף, וההתחלקות היא רק שנמשכים למטה, וזוהו משתלשל מעלת בית-המקדש ובני ישראל. מה- שאין-כן בזמן הגלות, הוא בדוגמת חיבור ההפכים בשינה.

סעיף ד: וכמו שהסילוק שבשינה הוא רק בכוחות הגלויים, כך בנמשל, עניין הגלות הוא שמעלת ישראל ניכרת רק במקור ואינה בהתגלות, וכשנדרה השינה ונמשך המקור בפנימיות איו מתגלה מעלת ישראל. וזוהו החיבור הפכים שבגלות, שלמעלה הם בעילוי גדול, אבל למטה אין הדבר ניכר. ולכן נמשל לעיבור, שיש בו דבר והיפוכו, שמצד אחד מלמדים אותו כל התורה, ומצד שני ראשו בין ברכיו – שאין ניכר מעלת הראש.

סעיף ה: וזוהו מה שהיו הכרובים מעורים בשעת החורבן. הוא כיוון שאו היה אור נעלה ביותר, רק שלא האיר למטה. ועוד יש להוסיף שהיה זה פקידה שלפני היציאה לדרך הגלות. וזוהו שהגלות נמשלה לעיבור שאחרי הפקידה, שמהפקידה נעשה יצירת הולד ובחילה העובר הוא בהעלם, והולך וגדל עד לגאולה שנמשלה ללידה.

סעיף ו: עניין נדדה שנת המלך נעשה על ידי גילוי כח המסירות נפש בישראל, שמעלה את כוחותיו למקורם בנפש, אבל לא בדרך סילוק, רק שהעלם הנפש הוא בהתגלות ופועל על הכוחות כמו שהם במקומם שיוזו בטלים לנפש. ועל ידי זה גם למעלה האיר האור העצמי בגילוי. וזוהו מה שהמסירת נפש היתה בכל ישראל, מנער ועד זקן ונשים, היינו בכל סוגי הכוחות הפיסיים. וגם נמשך בכל השנה, היינו בכל סוגי העבודות הפיסיים. ועל ידי זה האור שלמעלה מהשתלשלות נמשך בפנימיות.

סעיף ז: וכן בכל גלות, על ידי שעומרים בתנועה של מסירת נפש בלי להתבייש מהמלעיגים, ומוסיפים בתורה ומצוות, הרי על-ידי זה נדרה שנת המלך, ונמשך אור שלמעלה מהשתלשלות, עד שגם בזמן הגלות מתקיים זיהוי מלכים אומניך' וניכר בגלוי מעלת ישראל.

סעיף ח: ומגאולת פורים יבואו לגאולה השלימה, בארץ הקודש ובירושלים, ובאופן של זיזות ולמעלה מהגבולות, וידיה שלימות הגאולה, יחד עם שלימות העם, התורה והארץ כפשוטו ובפשטות, במהרה בימינו ממש.

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת הו"ח התמים ר' יעקב בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע
ת.ג.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת מרת **גרציה** בת ניסים ע"ה, מרת **אסתר** בת מרדכי ע"ה, ר' **אבי** בן יצחק, ר' **יעקב** בן יהושע ע"ה

ולכות **אביגיל** בת הדר לברכה והצלחה והתפתחות למעלה מן המשוער **תמר** בת הדר, **יאיר** בן הדר, **אסתר** בת שרה, **יצחק** בן אסתר יונה, **רחל** בת גרציה לברכה והצלחה

סימה בת אסתר, **רבקה** בת לידיה, **משה** בן זיקסוויה, **אבי** בן שרה, **אורי** בן סליה, **ניסים** בן אסתר יונה, **אורי** בן דליה, **זיו** בן עדי, לרפואה שלמה

חנה אורה בת אמירה, **רחל** חנה ומרדכי **אליהו** בני ליאת שולמית לזיווג הגון **אייל** בן אסתר וזוגתו **דרה** בת רחל לפרנסה כשפע והצלחה רבה בכל אשר יפנו

לכות הילד **לוי יצחק** שיחי' ליום ההולדת עש"ק פ' בא' ה' שבת ה'תשפ"ו ולכות אחיו ואחיותיו שיחיו נדפס על-ידי ולכות הוריהם ר' **דוד** וזוגתו **נשמה** לאה שיחיו

בן נאים

לנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת מרת **חנה** בת ר' **זלמן יואל** נלב"ע ט' שבט תשע"ו

נדפס על-ידי ולכות בנה ר' **ראובן** ומשפחתו שיחיו

קיל

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

קובץ זה נדפס לכות מרת **דבורה לאה** בת הרה"ח אהרון דוד שיחי' לרגל יום הולדתה כ"ב אדר ומופלגה בכל אשר תפנה נדפס על-ידי בעלה ר' **מאיר** שיחי'

אשכנזי

קובץ זה נדפס על-ידי ולכות ר' **בנימין אהרן** בן עלאי וזוגתו מרת **שרה אסתר** בת דינה ילדיהם **חנה לאה**, **יעריה**, **ועלדא**, **דובער**

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

אָרץ קניזי קניזי וקדמוניו⁹⁵, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו⁹⁶, ואדרבא, עולם הפשט שהוא⁹⁶ עולם-זהו החתחון ועולם המעשה – הוא העיקר והיסוד שכל סדר ההשתלשלות נצב עליו, וכפירושו הידוע בוהנה הויה נצב עליו⁹⁷.

ובפשטות – שבקרב ממש תהיה הגאולה האמיתית והשלמה דכל ישראל שבמשך כל הדורות, נשמות בגופים, על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

סיכום: מיסמך גאולה לגאולה, שמגאולת פורים יבואו לגאולה השלימה, בארץ הקודש ובירושלים, ובאופן של זריות ולמעלה מהגבלות, ויהיה שלמות הגאולה, יחד עם שלמות העם, התורה והארץ כפשוטו ובפשטות, במהרה בימינו ממש.

94) פריש"י עה"פ, ספורי עה"פ ראה יב, כ. 96) ראה לקריש חכ"א ע' 36 ובתוספן שם בהערה 95) שבת סג, א, וש"נ. הובא בפריש"י עה"פ וישב לו, 57. 97) ריצא כח, ג, ב"ר פס"ט, ג, וראה לקריש ח"ה ע' 294 ואילך.

מילואים

לביאור ז': בזה מביאר עניין הנס שהיה בשבת המיון או רק הרגשה של הנבוא, אלא שהו אופן המציאות של הנבוא. היינו שענינו של הנבוא הוא מדוע חשב לנס גדול, והיי' בכורי מצרים ראו שכל אהרות משה מתקיימות ולחמו כדי שלא ימותו? אלא שכוונו מצרים מסמלים את תוקף קליפת מצרים, והם נשארו כך גם באותו הזמן, שהרי גם לאחר מלחמתם – מתו במכת בכורות. ומלחמתם היתה שינוי הטבע דקדושה, כי הסדר שנטבע ונקבע בעבודת הבירותים על-ידי התורה הוא, שהנצוצות שב' קליפות הטמאות אי-אפשר לברוס כי אם לדחותם, וכאן תוקף הקליפה עצמה נלחמה לשלוח את בני ישראל (ראה בארוכה בלק"ש ח"כ ע' 36).

לביאור יג: ובה יש לבאר עניין נוסף: באגה"ק סימן כ' מביאר שזה שיש הנבוא מרגיש שמציאותו מעצמותו הוא מצד העצמות שמציאותו מעצמותו. ולכאורה, הרי זה מה שהנבוא מרגיש שמציאותו מעצמותו הוא רק דמיון שלו וא"כ מדוע כדי לעשות את זה מדרש דוקא כח העצמות? וצריך לומר הביאור בזה, שבאמת אין זה סתם וטבעם כלל⁹⁸.

ד"ה בלילה הוא תשמ"ו: "שפעלתם תהיה באופן בלתי מסודר ולא עוד אלא שאפשר שפעלתם תהיה בסדר הפכי שכחות וענינים געלים יתעלמו לגמרי או שלא תוכר תשיבותם וענינים וכחות אחרים יהיו בתוקף גדול ביותר שלא לפי ערכם וטבעם כלל⁹⁸."

ד"ה בלילה הוא תשמ"ו: "שפעלתם תהיה באופן בלתי מסודר ולא עוד אלא שאפשר שפעלתם תהיה בסדר הפכי שכחות וענינים געלים יתעלמו לגמרי או שלא תוכר תשיבותם וענינים וכחות אחרים יהיו בתוקף גדול ביותר שלא לפי ערכם וטבעם כלל⁹⁸."

פתח דבר

בשבת והודיה לה, יתברך, מוגש בזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר התוועדות פורים ה'תשד"מ, ויצא לאור מוגה בקונטרס פורים ה'תשמ"ח.

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבאר הענינים והמושגים המובאים בו.

*

הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי, והסתייענו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ת ר' יואל ע"ה כהן בהודמנויות שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ת לוי יצחק שיחי' אפשטיין על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים.

כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

מאמר מביאר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספורים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים.

בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור בימים אלה הספר השלישי בסדרה, הכולל שבע-עשרה מאמרים נוספים מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה כהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנות הספרים המובחרות.

*

כבר אמר דוד המלך, "שיגיאות מי יבין" (תהלים יט, ג), ויתכן שנפלו אי-הבנות בענינים המובארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנן בהודמנות הראשונה אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת שהעיסוק ברא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, ירד את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה י"א, ט).

ערב שבת קודש פרשת זכור ה'תשפ"ו

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

בלילה ההוא גו', פורים ה'תשד"ב

למחקיקוס), בדוגמת שהיה בימי מרדכי לאסתר, שהמלך אחשורוש גור על המנגד שילך ויכריז לפני מרדכי היהודי ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרוי⁷⁹, מלכו של עולם וגם להבדיל כו' המלך אחשורוש כפשוטו. ועד אשר יהודים היתה אורה ושמחה וישון ויקר⁸⁰ וכן התייה לני⁸¹, אורה⁸² זו תורה [ובתורה גופא, אורה לשון נקבה דקאי על תושבע"פ⁸², תורה בפירושה⁸³, שממנה יוצאת אורה לכל העולם כולו] ושמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפילין, דהוקשה כל התורה כולה לתפילין⁸⁴, וי"ל דכולל גם תפילין דמארי עלמא דכתיב בהו ומי⁸⁵ כעמך ישראל גוי אחד בארץ⁸⁶, היינו שניכר בגילוי המעלה דישראל, נדה שנת המלך.

סיכום: בכל גלות, על ידי שעומדים בתנועה של מסירת נפש בלי להתבייש מהמלעגים, ומוסיפים בתורה ומצות, הרי על-ידי זה נדה שנת המלך, ונמשך אור שלמעלה מהשתלשלות, עד שגם בזמן הגלות מתקיים זודיו מלכים אומניך' וניכר בגלוי מעלת ישראל.

ח) ומיסמך גולה לגאולה⁸⁷, שמגאולה זו דליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר בזמן שנמצאים עדיין ברגעים האחרונים של הגלות, יבואו כסמיכות מיד לגאולה האמיתית והשלמה, שמלכים אומניך יביאו את בני ישראל כאשר יביאו בני ישראל את המנחה ככלי טהור⁸⁸ אל ארץ הקודש, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁸⁹, ושם גופא בירושים קרית מלך רב⁹⁰ דוד מלכא משיחא, ושם גופא בהר הקודש, ובמקדש אר' כוננו ידיו⁹¹. וכל זה יהיה באופן של זדיות, ועד לזריות בתכלית למעלה מכל מדידה והגבלה ועד באופן (של עד) דלא ידע⁹², אך מט'אצט אריין בשמחה רבה שלמעלה מכל מדידה והגבלה אין דער גאולה האמיתית והשלמה במהרה בימינו ממש. שכל היהודים שבמשך כל הדורות, ובראשם נשיא דורנו וכו' ומרדכי היהודי ואסתר המלכה, כולם יגאלו מהגלות – שלימות הגאולה, ביד עם שלימות העם ושלימות התורה ושלימות הארץ, ובאופן דירחיב ה' אלקך את גבולך⁹³, גם

⁷⁹. אסתר ו', ג-א.

⁸⁰ שם ח', טו.

⁸¹ נוסח הבלה. ושייך במיוחד לשנה זו (תש"מ

⁸² שנת אמית מאמר זה) שהקביעות דפורים היא

⁸³ כמורש"ק.

⁸⁴ מגילה טו, ב.

⁸⁵ אודות מנ"א ע' בשמא.

⁸⁶ לשון הרמב"ם בהקדמתו לספר הדין.

⁸⁷ קידושין לה, א.

⁸⁸ דברי הימים א' יז, כא. וראה בתוספת ד"ה את

⁸⁹ שופטים יט, ח.

⁹⁰ דברי הימים א' יז, כא. וראה בתוספת ד"ה את

⁹¹ שופטים יט, ח.

⁹² שופטים יט, ח.

⁹³ שופטים יט, ח.

תוכן כללי

נ'דה שנת המלך" – מלכו של עולם' הוא עיקר הנס • הגלות נמשלה לתעלה הכוחות בשעת השונה, שהוא מצד התכללותם במקום • על ידי המסירות נפש דישראל התגלתה מעלתם העליונה של ישראל גם למטה

בס"ד. פורים ה'תשד"ב*

בלילה ההוא נדה שנת המלך', ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זה¹, דאיתא במנהגי מהרי"ל² דמבלילה ההוא צריכים להגביה את קולו בקריאתו לפי שזהו עיקר הנס [דמבלילה ההוא הוא התחלת תוקפו של נס³]. ומדייק בזה, דלכאורה עיקר הנס הוא בקשת אסתר ותחנוניה כי נמכרו אני ועמי גוי⁴, [וכן ההכנות שעשתה לפני זה, לך כנוס את כל היהודים גוי וצומו עלי גוי⁵], וכאן אומר דעיקר ותוקף הנס הוא מה שנדה שנת המלך. ומביא על זה, דאיתא בילקוט⁶, בלילה ההוא נדה שנת המלך זה מלכו של עולם, וכי שנה יש לפניו, אלא כשישראל חוטאין עושה עצמו כישן⁷ וכשעושים רצונו לא⁸ ינום ולא יישן.

והענין הוא לכאוי כיצד התנהגה למעלה תלוייה בהתנתג ישראל למטה, דהנה אדם הוא אדמה לעלין⁹ ב, ולכן כל הענינים שלמעלה הם באותו האופן כפי שהם באדם

¹ אסתר ו', א.

² דשנת הש"ת (נרפס בסה"מ השי"ת ע' 5 ואלך).

³ והוא המאמר הראשון שאמרו בבואו לארץ"ב בפעם

⁴ השני"ה – ראה בארכה בהשיחה שלפני המאמר

⁵ (דשנה זו – תש"מ) (התורהוידיו תש"מ ח"ב ע' 1256

⁶ עה"פ.

⁷ שם.

⁸ שם.

⁹ שם.

¹⁰ עש"מ (לרמ"ע מפאנו) מאמר אם כל ח' ח"ב

¹¹ שם.

¹² שם.

¹³ שם.

¹⁴ שם.

¹⁵ שם.

¹⁶ שם.

¹⁷ שם.

¹⁸ שם.

¹⁹ שם.

²⁰ שם.

²¹ שם.

²² שם.

²³ שם.

²⁴ שם.

²⁵ שם.

²⁶ שם.

²⁷ שם.

²⁸ שם.

²⁹ שם.

³⁰ שם.

³¹ שם.

³² שם.

³³ שם.

³⁴ שם.

³⁵ שם.

³⁶ שם.

³⁷ שם.

³⁸ שם.

ביאורים במאמרי רבינו

א "עיקר הנס הוא בקשת אסתר ותחנוניה."

[וכן ההכנות שעשתה לפני היה. וצומו עלי"]

במאמר של אדמו"ר הרי"צ כותב ש"לכאורה

עיקר הנס הוא בקשת אסתר ותחנוניה כו", והיינו

שעיקר הנס פירושו השלב המעשי המכריע

ביותר, שהביא לביטול הגזירה. ועל זה מוסיף

רבינו בתצאי ריבוע "וכן ההכנות.. " (וכפי שמוכיח

רבינו בהערה 6 שבאגרת הפורים השנית בה נכתב

לקיים עליהם את ימי הפורים בכל שנה, מוזכר גם

"דברי הצומות והעקום", ובפסוקות הוא מפני

שהם אלו שגרמו לכן שבקשת אסתר ותחנוניה

התקבלו אצל המלך. אבל בהמשך המאמר מפרש

שעיקר הנס' שהיה בלילה ההוא פירושו שזה היה

החלק הניסי ביותר בכל המאורעות.

ב "אדם הוא אדמה לעלין"

"אדמה לעלין" הוא לשון הפסוק (ישעיה י"ז,

ופירושו הוא שהאדם התחתון נביא בדוגמת

העליון, ולכן הוא מותאם לענינים שלמעלה.

אמנם לפי זה צריך ביאר מה שממשיך ומבאר

שילכן כל הענינים שלמעלה הם באותו האופן כפי

שהם באדם, שלכאורה הוא עניין שונה ואף הפוך

* יצא לאור בקטגוריית פורים – תשס"ח. ליקיאת ימי הפורים... יצא אורי, שנת הקהל שנת תשס"ח.

היינו שהענינים דתורה ומצוות (שעל-ידי זה הם אדמה לעליון) הם אצלם במצב של שינה ה', על-ידי זה נעשה שינה כביכול גם במלכו של עולם. וכמ"ש¹¹ אני ישנה ואיתא בזהר¹² בגלותא, שמצד השינה דישאל בזמן הגלות, נעשה על-ידי זה שינה כביכול גם למעלה. וזהו שכלילה ההוא נרדה שנת המלך הוא תוקפך על-נס, כי על-פי סדר ההשתלשלות, זמן הגלות הוא זמן של שינה (למעלה), וזה שכלילה

דמסירת נפש מביאה אותו גם לידי הוספה בלימוד התורה ובהידור בקיום המצוות, ועד שההוספה היא למעלה ממדידה מכיון כהא מצד מסירת נפש מ', ועד שניכר בלימוד התורה ובקיום המצוות שלו נעשים במסירת נפש מ', ועל-אחת-כמה-וכמה בחילו ורחימו¹⁰, שבלמוד התורה הוא זוכר את נותן התורה¹¹ וקיום המצוות שלו חדרר עם ההרגש של מצוה המצוות, אשר קדשנו במצוותיו וצונו, וכמבואר בארוכה בדרוש אדמו"ר האמצעי¹² שבכל המצוות צריכה להיות הכוונה הכללית מ' (שהיא שוה בכל המצוות) שמקיים את הציווי של מלכו של עולם. ועל-ידי העבודה דמסירת נפש, ובפרט שהמסירת נפש נמשכת ופועלת בענינים הפרטיים דתורה ומצוות, הנה על-ידי זה נרדה שנת המלך, שנמשך האור שלמעלה מהשתלשלות ועד בספר הזכרונות דברי הימים, שרש הזמן והזמן, ועד שיהיו נקראים לפני המלך¹³, גם לפני המלך אחרושו כפשוטו בעולם-הזה הגשמי כשאבתי עבדי אחרושו אני¹⁴, שגם כשנמצאים עדיין בזמן הגלות ודינא דמלכותא דינא¹⁵ (ומרדכי הוא רק המשנה למלך¹⁶), הנה גם אז והיו¹⁶ מלכים אומניך¹⁷, וגזרים על אלו שבתחילה היו מנגדים ליהודים ויהדות שיסייעו ליהודים ולהדות, ועד שאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו ומיתקא (יתפך החושך לאור התמירות

¹¹ סל"ג, קצנ"ג, ב. ש"ל"ה ג. א. ב. ב. שא. ב. ובכ"מ.

¹² מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' קכב וש"י.

¹³ (11) יבמות סא, ע"א.

¹⁴ (15) ח"צ צ"ה, א. (הובא בהמאמר דשנת הש"ס ס"ד - ע' 8). ודאה תקי"ו תסי"ט (ק"ה, א) ש"יאני ישנה' קאי על שכינתא בגלותא.

ביאורים במאמרי רבינו

- שהאדם משפיע למעלה, ואיך זה קשור לענין 'אדמה לעליון'?

אלא שכאן, פירוש 'אדמה לעליון' שונה מהמבואר בדרך כלל, וכמו שכותב מיד בהמשך "שהענינים דתורה ומצוות (שעל-ידי זה הם אדמה לעליון)". כלומר, שהתואר 'אדמה לעליון' כגון אינו על שם שנברא בדוגמת העליון, אלא על שם הקשר אל העליון על ידי תורה ומצוות ואפ"י ביה ע' 64¹.

וקשר זה קיים בשתי דרכים: מצד אחד, על ידי המצוות (שהם רמ"ח אברים דמלכא) נמשכים על האדם רמ"ח סוגי המשכות אלוקות. ומצד שני, על ידי המצוות, פועל האדם התחתון למעלה, כיוון שעל ידי שישראל עושין המצוות, ע"ז גורמים שיעשה הקב"ה את מצוות אלו' (נאמר 'איתא במדרש תל"ס' ודאה גם פאתי לגבי תשי"א תערה יד).

כאן במאמר, עיקר ההתייחסות היא לכך שעל ידי התורה והמצוות פועלים בני ישראל למעלה. ולכן כותב שאדם הוא אדמה לעליון' וממשיך 'ולכן כל הענינים למטה הם באותו האופן כפי שהם באדם'.

ג ('אתם קרויים אדם') היינו שענין 'אדם אדמה לעליון' הוא חזקא בישראל. ראה בזמ' 'במות סא וע"א: קברי עובדי מוכבים אינן מטמאים באוהל שאמר "אתן צאן מועיתי אדם אתם" אדם קרוין אדם ואין העובדי מוכבים קרויים אדם.

ד 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' בפסוק נאמר "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ומבואר בחסידות שלב האדם באהבתו לתבירו מעורר אהבת תבירו אליו - אלא גם על אדם התחתון ואדם העליון, שלפי אופן העבודה של אדם התחתון, אתעוררת דלתתא, כן הוא אופן האתעוררת דלעילא, והמשכה מאדם העליון לאדם התחתון, כמים הפנים לפנים (י"ה בשעת שעלה מטה למרח תשי"ב סעיף ט). וראה באריכות בספר הערכים ח"א ערך אדם ע' קלח ונתנסמן שם.

ה 'שהענינים דתורה ומצוות הם אצלם במצב של שינה' תורה ומצוות 'דדומים', היינו קיום ללא חיות וכדומה.

רע ואילו. תשי"ט ע' 118 ואילו. י"ה אין הקב"ה בא כטרונא כפה"מ אדיש בחחלתו. ועוד.
(70) ראה תנאי פליט (גג, א) ואילו. קונטרס עה"ז פ"יא ואילו. ועוד.
(71) ראה י"ח א"ר"ה סמ"ז סמ"ז ומ"ש דאמר.
(72) עטרת ראש דרדש לעשרית נח, סעי"ב ואילו.

ביאורים במאמרי רבינו

מו 'ההוספה היא למעלה ממדידה מכיון שהיא כהא מצד מסירת נפש' כלומר, כיוון שקיים התורה ומצוות שלו הם בתנועה של 'אל יבש' ומסירת נפש, שהם תנועה שלמעלה מכוונת הגלויים, הרי גם ההוספה בתורה ומצוות שנעשית מכת זה, היא הוספה שלמעלה ממדידה.

מו "שניכר בלימוד התורה ובקיום המצוות שלו שהם נעשים במסירת נפש" היינו, לא רק הוספה שבאה כתוצאה מהמסירת נפש אלא שבעבודה עצמה ניכר המסירת נפש. ובאור הענין, לעיל ביאור לח הובאה דוגמא ממצב של שעת סכנה, שאז שכלו וכל כוחותיו עובדים כאופן מיוחד. אבל במצב זה, מה שניכר

בפעל הוא שכל, ולא נפש שלמעלה מהשכל. זו רק הוספה בשכל שבאה כתוצאה מהמסירת נפש. אך כאן כותב שהתורה ומצוות שלו נרגש שענינים הוא הקשר של יחידה עם יחיד. ואפשר לומר הכוונה, שנעשים בתנועה שאי אפשר באופן אחר.

מה 'הכוונה כללית' שהיא שוה בכל המצוות ה'כוונה כללית' שייכת לתנועה דמסירת נפש, לקיים ציווי ה' שייכת לתנועה דמסירת נפש, שהיא הקשר הכללי עם הקב"ה שלמעלה מענינים פרטיים. לעומת זאת ה'כוונה פרטית' שיישנה בכל מצוה, שייכת לתוכן הפרטי שבמצווה, וכמו שעבוד הלב והמוח בתפילין וכיו"ב.

שנמשך גם בספר הזכרונות דברי הימים, שרש הזמן שא (כמבואר במאמר⁶⁴), ועד שוימצא כתוב ג'65. גם בספר הזכרונות דרשון הכירה כפשוטו, גם בזמן הגלות, גלגל לעילם (שושן⁶⁶) שכניה עמהם⁶⁷ .

סיכום: ענין נדרה שנת המלך נעשה על ידי גילויי כח המסירות נפש בישראל, שמעלה את כוחותי למקורם בנפש, אבל לא בדרך סילוק, רק שהעלם הנפש הוא בהתגלות ופועל על הכוחות כמו שהם במקומם שידו כסלים לנפש. ועל ידי זה גם למעלה האיר האור העצמי בגילוי. וזהו מה שהמסירת נפש היתה בכל ישראל, מנער ועד זקן טף ונשים, היינו בכל סוגי הכוחות הפרטיים. וגם נמשך בכל השנה, היינו בכל סוגי העבודות הפרטיות. ועל ידי זה האור שלמעלה מהשתלשלות נמשך בפנימיות.

ז) וכמו שהיה בגלות עלם, על דרך זה הוא בכל גלות, דבכל מקום שגלו ישראל שכניה עמהם, וגלו לאורם מן שכניה עמהם⁶⁸. שעל-ידי שישאל עומדים במסירת נפש, שאינם מתביישים מפני המלעיגים, שזה קשור עם תנועה דמסירת נפש⁶⁹ , ותנועת המסירת נפש דאל יתבייש מפני המלעיגים נמשכת אצלו כענינים הפרטיים דתורה ומצוות במשך כל היום, דזהו מה שענין זה (אל יתבייש מפני המלעיגים) הוא ההתחלה של כל ד' חלקי השו"ע מה, ועד שהתנועה

⁶⁴ ספרי מסעי לה, לז.

⁶⁵ ספרי שם, וראה מגילה כט, א.

⁶⁶ שנאמר (דברי' מט, לח) ושמתי כסאי בגילם.

⁶⁷ (סד"מ תרמ"ח ע' קפו ואילן), תרפ"ח ס"ב ואילן

⁶⁸ (סד"מ תרפ"ח ע' נח ואילן). ד"ה משכני תרפ"ד

⁶⁹ ד"ה אני ישנה תשי"ט) ס"א ואילן (סד"מ תרפ"ד ע' .

הוא (גלוה⁷⁰) נדרה שנת המלך מלכו של עולם הוא חוקפו של נס⁷¹ . והו גם דיוק הלשון נדרה שנת המלך (נדרה דייקא), ולשון נדרה שנת המלך (שהשינה נדרה מהמלך) מורה שהיה ראוי שהשינה תהיה בהמלך [בדוגמת שאמרים על אדם שנדר ממקומו], כי זמן הגלות הוא זמן של שינה (כנ"ל), אלא שהיה נס שהשינה נדרה ממנו י".

סיכום: בלילה ההוא נדרה שנת המלך הוא עיקר הנס, כיוון שבזמן הגלות, שענייני תורה ומצוות הם במצב של שינה אצל ישראל – נעשה גם שינה למעלה, וזה שנדרה השינה היה נס.

מהלך המאמר: בסעיף הקודם ביאר כיצד נעשה שינה למעלה. ובסעיף הבא יבאר מהו ענין השינה למעלה.

ב) וממשיך בהמאמר (של אמור"ד תר"ץ⁷²), דביאור ענין השינה למעלה יוכן מענין השינה באדם למוטה, מכשרי אחזה אלקה⁷³ . והנה החילוק בין ער לישן באדם התחתון אינו בנוגע לעצם מציאותו, שהרי גם בעת השינה מציאותו

¹⁶ ראה זור ח"ג טז, ריש ע"ב: בלילה . . בגלותא. וראה גם זור ח"ג קטג, ב. ח"ג כב, א. רלה, ב. תקי"ז תכ"א (מט, ב). וראה תר"א מג"א צד, ד. לקי"ש חי"ז 41.

¹⁷ ראה לקי"ש חי"ב ע' 36 (ובפרעה 21) דשינו הישבעי, דלמעלה הוא נס (ופלא) גדול יותר משינו השבע דלמטה כ' לטבע דלמטה י' תיבה יותר חזק מוטבע שלטה. דהו מה שהנס ד'למטה מצרים בכבוריהם" I שהיה

ביאורים במאמרי רבינו

ו "זוה שבלילה ההוא שנת המלך הוא .. **נס**"
 נס הוא שינוי הטבע, וכשם שישנו טבע בעולם הוה, כך כביכול ישנו טבע של סדר ההשתלשלות. והנס היה שינוי של טבע סדר ההשתלשלות.

ז בהערת רבינו 17 "שינוי הטבע דלמעלה הוא נס ופלא גדול יותר משינוי הטבע דלמטה .."
 כיון שהטבע דלמעלה וטבע דקדושה הוא תקיף יותר מאשר טבע העולם הנשמי. וראה במילואים.

היא שניתן להבין אלקותו ית' מנפש המלוכשת במשך האדם, וכמאמר ר"ל "מה הקב"ה ממלא את העולם כך הנפש ממלא את הגוף". היינו שפירוש 'מכשרי' אינו על הפשר, אלא על 'הנפש המלוכשת במשך'.

ח "שהיה נס שהשינה נדרה ממנו" ויתן להקשות כאן, שהרי בשלב זה היהודים התעוררו בתשובה, ולאורתו היו במצב של עושים רצונו של מקום, ואם כן, הרי על-פי טבע היה צריך להיות 'נדרה שנת המלך'. הסבר בזה להלן ביאר מ.

ט "מכשרי אחזה אלקיך"
 באגרת-הקודש (ספ"ח ט) מבאר שכונת הכתוב היא שניתן להבין אלקותו ית' מנפש המלוכשת במשך האדם, וכמאמר ר"ל "מה הקב"ה ממלא את העולם כך הנפש ממלא את הגוף". היינו שפירוש 'מכשרי' אינו על הפשר, אלא על 'הנפש המלוכשת במשך'.

ביאורים במאמרי רבינו

מא "שרש הזמן"
 שזמן קשור לענינים פרטיים, כיון שמתחלק לעבר הווה ועתיד, וכל רגע מחולק מחבירו.

מב "שכינה עמהם"
 חז"ל כותבים 'זביון ישרא' שלל מקום שגולו - שכניה עמהם, ומשמעות הענין כאן היא שזה ששכינה עמהם היא כותוצא מהעבודה דמסירות נפש שבזמן הגלות.

מג "לאידים"
 הגלות העכשוית נקראת 'גלות אדום', כיוון שחורבן בית המקדש השני והייצאה לגלות היה על ידי מלכות רומי.

מד "שאינם מתביישים מפני המלעיגים, שזה צריך להיות חדרו עם ענין 'אל יבוש'.

קשור עם תנועה דמסירת נפש"

היינו המצב כעת שנמצאים במדינות חפיות,

וכדי לקיים תורה ומצוות אין צורך למסירת נפש בפועל, ובכל זאת יש צורך להשתמש 'תנועה' של

מסירות נפש, התבטאת בעבודה של "אל יבוש

מפני המלעיגים". שהוא סדר גדול ודבר קשה

שהתגבר מאוד בתקופה של עקבתא דמשיחא

וכמאור"ל בעקבות משיחא החצפה יסגא כ'

ונערים (מן הדעת פני יקנים (שקנו תכמה) ליביתו

כו'.

מה 'ידוהו מה שענין זה (אל יתבייש מפני

המלעיגים) הוא ההתחלה של כל ד' חלקי

השו"ע"

כי היא ההתחלה של כל פרט, היינו שלל פרט

צריך להיות חדרו עם ענין 'אל יבוש'.

היא בשלימות. שבעת השניה ישנם כל אבריו וגידיו (וגם החיות שבהם), וישנם אז כל כחות הנפש, ופועלים פעולתם. וכמו שרואים במוחש בענין החלומות, שיש בהם הפעולה דכל הכחות, שכל ומדות וכו' וגם רצון ותענוגו¹⁹. ועד דכאשר הוא זוכה, השכל שמשכיל בחלום הוא שכל אמיתי²⁰. וכן הוא גם בנוגע לתענוג²¹ ורצון. אבל גם מי שאינו בדרגה זו, הרי רואים במוחש שגם בהחלומות שלו ישנם מדות שכל רצון ותענוג בנוגע לענינים שישנם במציאות י' (מה-שאין-כן ענינים דנמנעות, כמו פלא דעייל בקופא דמחטא, אי-אפשר להיות גם בחלום²²). והחילוק

¹⁹ היחס יום' ד' טבת). לקי"ש ח"ד ע' 1026 ובהתמקן בהערה 10 שם.

²⁰ ידעוה דע' יאירי' ימים" – ראה רשי' ותוספות שם.

²¹ כמפורש במס' ברכות נה, סעי"ב. ומ"ש בהמאמר דמחטא" – וזו כשחושב עני"ו במשך היום. ומה שמכאן שם פ"ד – הרי בנוגע לזה שבהחלום אפשר להיות חיבור ב' הפנים – אף שזה בא מהמחשבות שבמשך היום (ולא מצד החלום עצמו) – כי בעת החלום אינו יודע שזה בא מהמחשבות י'.

עבודה מיוחדת, ועד שגם בכל יום (באותה התקופה גופא) יש עבודה מיוחדת השייכת ליום זה, כמאמר²³ כל יומא ויומא עביד עבדיה, ומה שעמדו במסירת נפש כל השנה, אולי י"ל עוד כוונה בזה ז"ס, שגם הענינים דשנה (העבודה הפרטית דכל יום ויום) היו באופן דמסירת נפש, למעלה ממדידה והגבלה. וזהו מה שענין נדדה שנת מלכו של עולם נעשה על-ידי שעמדו במסירת נפש כל השנה דוקא, דעל-ידי שהמסירת נפש שלהם האיר בגילוי גם בכחות הפרטיים (כל השנה), על-ידי זה נעשה כן גם למעלה, שהאור שלמעלה מהשתלשלות, נדדה שנת המלך, נמשך בבחינת פנימיותם, ועד שויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי המים²⁴,

⁶³ אסתר ו, א.

⁶² זתר ח"א רת, סעי"א. ח"צ צ"ה, ריש צ"ב.

ביאורים במאמרי רבינו

לט "עוד כוונה בזה"
מלבד זה שעמדו במסירות נפש כל השנה היינו שלא התחשבו בשניי המצבים והתקופות, הנה גם העבודה הפרטית עצמה היתה למעלה ממדידה והגבלה.

מ "נדרה שנת המלך, נמשך בבחינת פנימיות"
כאן צריך ביאור, שלאכורה, אחרי שבני ישראל התעוררו בתשובה - הרי מצד השבע (הסדר הרגיל והשתלשלות) היה צריך להיות התעוררות למעלה, ומדוע נחשב הדבר לנס? (ראה ד"ה בלילה ההוא תשכ"ז)

ואפשר לומר ביאור העניני: מצבם של ישראל היה שכת המסירות נפש האיר בגילוי, ופעל גם על כוחות הגלויים, אבל הכל היה מצד התגלות כח המסירות נפש שאינו מתחשב בכחות, ולא מצד ענינם של הכחות הגלויים עצמם. והיינו, שהשכל לא הבין בהיגיון שכלי שאילוהת היא דבר טוב, והמדות לא הריגשו ענין זה. רק כח המסירות נפש התגלה, והשפיע על כל הכחות שיפעלו בתנועה של מסירת נפש וביתר שאת. היינו שפעולתו על הכחות היא באופן של העלאת הכחות למצב של 'נס' שמעל הטבע.

(ולדוגמא: חסיד שנמצא ביוסיה וקומנוביטסית ומלמד לידם במסירת נפש, הרי יתכן שההיגיון האישי שלו טוען שעדיף לא להסתכן, כיוון שאינו

בדרגה רוחנית המרגישה הטוב-טעם כאילוהת, אבל בכל זאת הוא פועל מצד כח המסירות נפש. וכן זה משפיע גם על כח השכל, שהרי משתמש בשכלו כדי לצרוא דרכים יצירתיות ללמד למרות הסכנה וכו', וכל זאת בשעה שההיגיון האישי שלו כלל לא מחובר לעניניו).

וכתוצאה מזה, הרי גם למעלה, לא נרגשה מעלתם של ישראל בסדר השתלשלות, ולכן מצד גודי העולם עצמו נשארו בגלות, שאינם על שולחן אביהם (כמבואר בפנים המאמר איתות ב-ג) ואכתי עבדי אחשוורוש אנן' (להלן סעיף ז), אלא שהתגלתה בעולם מעלתם של ישראל מצד שרשם שלמעלה מהשתלשלות, שלא על פי טבע וסדר העולם.

וזהו משמעות ענין ה'נס' שהיה בכך שנדרה שנת המלך: אם ההתעוררות של בני ישראל היתה ענינו פנימו מצד כוחות הגלויים, היה צריך להיות על פי הטבע מסדר השתלשלות התגלות מעלתם בעולם, וזה לא היה נחשב לנס. אך בפועל, ההתעוררות שלהם לא היתה פנימית, אלא באופן של 'נס' - התגלות געילת של כח המסירות נפש, וגם פעולתו על הכחות הגלויים היתה באופן של העלאת למצב של 'נס'. ולכן גם ההתגלות מלמעלה היתה באופן של 'נס', שאור שלמעלה מהשתלשלות התגלה בעולם והמלך עצמו ביטל את הגזירה.

²⁰ וראה גם ס"מ קונטרסים ח"ב שד"ם, א (מתקן בילקוי).

ביאורים במאמרי רבינו

י "שכל ומדות וכו' וגם רצון ותענוג"
ההוספה 'וכו' מתייחסת למחשבה דיבור ומעשה. אבל רצון ותענוג אינם נכללים ב"וכו" ועליהם נאמר "וגם" כי הם כחות מסוג מיוחד - כחות מקיפים, מה-שאין-כן שכל ומדות וכו' שגם כחות פנימיים.

יא "כאשר הוא זוכה, השכל שמשכיל בחלום הוא שכל אמיתי"
שמתעורר. וכמו שמציין בהערה 20 למונח ב"היום ויום" ד' טבת בנוגע להיחודי תורה המתגלים בחלום.

יב "בנוגע לענינים שישנם במציאות"
היינו שמדובר אודות דברים אמיתיים לפחות בכח, שהיו יכולים לקרות, גם אם לא קרו בפועל. ומכל זה מוכח שאצל כל אדם, גם במונ' השניה, מציאותו היא בשלמות.

יג בהערת רבינו 22 "כי בעת החלום אינו יודע שזה בא מהמחשבות"
במאמר אדמו"ר הריי"צ משמע שיש אפשרות

חלום על פיל בחור של מחט, אף שבנמוא מפורש שהדבר לא יתכן. ועל זה מיישב הרבי שמדובר במקרה שחשב על כך במשך היום. אלא שאם כן קשה לאיך גיסא, שהרי אין זה ענין של 'חלום' כי אם תוצאה של המחשבות? ועל זה מיישב ש'בעת החלום אינו יודע שזה בא מהמחשבות'.

ותיריץ זה צריך ביאור, שלאכורה, מה בכך שאינו יודע, הרי באמת בא הדבר ממוחשבתו ואין אפשר לייחס זאת לחלום?

אלא, שבאמת בא החלום כתוצאה ממחשבתו, ולמרות זאת מדובר בשני סוגי הימצאות שונות לגמרי: כשהוא חושב על כך ביום, הרי הוא יודע שחושב כן מנח חזרות, למרות שלדבר מצד עצמו אין מקום בעולם, והיינו שהימצאותו של 'ציור' זה היא מצד חזרתו. אבל בעת החלום אינו מודע לכך שמציאותו זו קיימת רק מנח חזרתו, ובטוח שהדבר נכון מצד עצמו, והיינו שהימצאותו של 'ציור' זה היא מצד הדבר עצמו. והימצאותו כזו באה מנח המדמה שבהלום. ולכן מייחס אותה במאמרו לחלום. וראה במילואים.

ויוֹכֵן זה כפרסיות יותר על-פי הידוע שהשלמות דמסירת נפש הוא כשהמסירת נפש (שמצד יחידה) נמשכת ופועלת גם בכחות הפרטיים⁵⁴, בכל לבב ובכל נפשך שגם העבודה הפרטית דכל כח וכח תהיה באופן דמסירת נפש, למעלה ממדידה והגבלה ז. והמסירת נפש היתה אצל כל ישראל, מנער ועד זקן טף ונשים⁵⁵, דיי"ל הכוונה בזה, שגם העבודה הפרטית של כאו"א (נער, זקן, טף ונשים) היתה חדורה בהתנועה דמסירת נפש. וי"ל שזוהו עוד ענין במש"כ בהמאמר שהמסירת נפש שלהם היתה במשך כל השנה⁵⁶, דבמשך השנה ישנם כל שינויי התקופות⁵⁷ [וכמוכאור בכמה דרושים⁵⁸ בענין מעלת האתרוג (דאתרוג הוא חגיגת מלכות⁵⁹), ענינה של אסתר⁶⁰] שדר באילנו משנה לשנה⁶¹, ובכל תקופה ישנה

שכין ער לשון הוא, דבעת שהוא ער, כל ענינו הם באופן מסודר, ומכל-שכן שאין שייך שהיו שני ענינים הפכים בבת אחת ובחיבור אחד ואפילו לא בהמשך אחד. וכאשר כל הענינים והכחות הם באופן מסודר, ניכר אז החילוק שבניהם ומעלת הכחות זה על זה. מה-שאין-כן בעת השניה, בחלום, יכול להיות חיבור שני כחות הפכיים י (כח היותר עליון עם כח היותר תחתון), ועד לחיבור כמה וכמה כחות יחד באופן בלתי מסודר, ומכל-שכן שאין ניכר היתרון שבכחות הנעלים על הכחות שלמטה מהם ט. והדוגמא מזה יוכן למעלה, דענין השניה הוא שאין ניכר בכיכול המעלה והיתרון של ענינים ט הנעלים ז. וזהו מהקשר דענין הגלות

ביאורים במאמרי רבינו

54) ראה קונטרס העבודה פ"ה (ע' 33), שד"קא בחיבת היחידה – עם היותה מופשטת לגמרי ואין לה אודיה כלל בכחות הפנימיים, נמצאת היא בכל הכחות ופועלת גם על החומיות דנה"ב ז. וראה ד"ה ת"י מצות גי'א התשל"ח ס"ז (לעיל ח"ב ע' קסד).

55) לשון הכתוב – אסתר ג. י.

56) כ"ה בתרא' מג"א ז', א: מסור עצמן למות כל השנה כולה. ועיי"ו הוא כשערי אורה שעד הפורים ד"ה וקבל היחודים ס"ח (ז, ב), בדי"ה ח"ב איש עטר"ת ס"ז (סח"מ עטר"ת ע' שח), תרפ"א (תשי"ח) ס"ח (סח"מ תרפ"א ע' קצא. תשי"ח ע' 118). וערה. אבל בתרא' שם (בהוספות) ק, ד: כמעט משך שנה.

ביאורים במאמרי רבינו

ס"א) – לא שניה המצב שקודם השניה, אלא שדרגת השניה - הכחות כפי שזן במקור - האירה בהשתלשלות. והוא חיבור מצב של שניה עם מצב של עוררות, שמעלת ישראל כפי שהיא בשרשה באור אין סוף שלמעלה מספירות פרטיות האירה למטה בספירות הגלויות.

לז' בהערת רבינו 54 "נמצאת היא בכל הכחות ופועלת על החומיות הנפש הבהמית"
היינו שבאם ניצל, מכיוון שהיה אצלו גילוי היחידה, נשאר מכן רושם לתמיד, שהוא אדם אחד מלפני זה.

לח' "השלמות דמסירת נפש .. נמשכת ופועלת גם בכחות הפרטיים"
כלומר, בדרך כלל פועלת המסירת נפש בכחות הפרטיים, אינה מתחשבת בכחות עצמם, אלא רק גורמת לכך שהכחות מוכנים להתבטל והיגיל.

57) ראה גם ד"ה וקבל היחודים התשל"ח ס"ז (לעיל ע' נו).

58) סח"מ תקי"ח ח"א ע' תמו. סידור ועם דא"ח) שער הוללה רסא, ג ואילך. שם רסד, ד ואילך. הנשך וכתב תרל"ו פפ"ג. ובכ"מ. ד"ה וזג האסוף התשמ"ג ס"ב (לעיל ח"א ע' קצג). ושי"ג.

59) מאי"א א. קע. ד"ה ולקחתם לכם עטר"ת בתחלתו. לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' קו. ובכ"מ.

60) ע"ח שער מו (שער כסא הכבוד) פ"ו. מאי"א א. קמד. ד"ה ויהי אונק עטר"ת (סח"מ עטר"ת ע' שח). ובארוכה – לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ס"ע רמז ואילך.

61) סוכה לה. א.

יד "בחלום, יכול להיות חיבור שני כחות הפכיים"
ישנו ענין של 'חיבור ענינים הפכיים', שבוסיסיות מובאת דוגמא לזה מהחולם ספנינה רצה באוויר, שזה יתכן מכך שבשניה מסתלק כח השכל המבחין ונשאר רק כח המדמה שיכול להרכיב כ' הפכיים (ועיי"א השב בת"ט).

אמנם כאן מדובר על 'חיבור כוחות הפכיים', ואפשר לומר דהיינו מה שכוחות המעשה משפיעים על הראש. שחסדר הרגיל צריך להיות שרואש משפיע על כוחות המעשה, אבל בשעת השניה יכול להיות מצב הפכי ולכן יכול אפילו להבין באופן לא הגיוני (ראה ד"ה בלילה ההוא ה"ש"ת ס"ז, וכן לקמן סוף סעיף ד על עברי שאפשר בין בכ"מ).

טו "ומכל-שכן שאין ניכר המעלה והיתרון שבכחות הנעלים על הכחות שלמטה מהם"
ההוספה 'ומכל-שכן' מלמדת שזה שלב נמוך יותר. כלומר, שאחרי שנאמר שבשעת החלום יכול להבין באופן לא הגיוני - הרי ברור ב'מכל שכן' שחלום אין ניכר המעלה והיתרון (היינו השליטה) של הראש, ולכן יכול להתנהג בצורה לא הגיונית (ראה במאמר השפת הישית).

והא מקורות נוספים בענין זה במילואים.

טז "והדוגמה מזה יוכן למעלה... וזהו מהקשר דענין הגלות עם ענין השניה"
הלשון 'מהקשר' פירושה שזהו רק חלק מהקשר, כיוון שכאן מדובר רק על ענין אחד - שאין ניכר מעלתם של הענינים הנעלים, שזוהו דשרא'.

שינוי נוסף במאמר אדמו"ר הרי"צ: שבמאמר

הוא כפי שמביא במשל כותב "שאין ניכר המעלה והיתרון של הכחות", ואילו בנמשל משנה ומשתמש במינוח 'ענינים' - "שאין ניכר בכיכול המעלה של הענינים הנעלים" היינו ענינים הנעלה דשרא'.

העניין הוא, שכאן במאמר יש שינוי בבואור

הנמשל: אצל אדמו"ר הרי"צ, הנמשל עוסק בכך שבזמן הגלות אין ניכרת מעלתם של ישראל, ולכן נמצאים בגלות אצל אומות העולם. אבל כאן במאמר, עוסק רבינו במעלת ישראל העצמית, שלא בהשוואה לאומות. וזהו שמאריך להלך בזה שאין ניכרת מעלת 'בנים למקום' ואינם סמוכים על שולחן אביהם, ללא התייחסות לשליטה מצד האומות, ולכן אינו מביא בנמשל את ההשוואה לכוחות שלמטה מהם.

עם ענין השינה (וכנ"ל שבזמן הגלות הוא ענין השינה למעלה), כי סיבת הגלות היא על-ידי זה שאין נכרת אז המעלה ד'ישראל. ד'ישראל הם בניס למקום כמ"ב²³ בניס אחם לה' אלקיכם²⁴, ועל-כל-פנים עבדיו של הקב"ה²⁵, כמאמר²⁶ אם כבנים אם כעבדים, שגם עבד מלך הוא מלך²⁷. יי' (לא רק כמלך²⁸ (ככ"ף המיון) אלא מלך), ובנים צריכים להיות סמוכים על שולחן אביהם וכן עבדים על שולחן אדונם, והסיבה לזה שגולו מעל שולחן אביהם²⁹ ואדונם יי', הוא ענין השינה, שאין ניכר, כביכול, למעלה העילוי ד'ישראל, ומזה נעשה ענין הגלות.

סיכום: בזמן השינה מציאות האדם היא בשלימות וכל כוחות הנפש פועלים, כמו שרואים בחלומות שיש בהם שכל מידות רצון ותענוג. אלא שכשהוא ער, הכוחות הם באופן מסודר וניכר מעלת כל אחד על חברו. ובעת השינה יכול להיות חיבור כוחות הפכיים באופן בלתי מסודר. וברחוקות היינו שבזמן הגלות אין ניכר מעלתם של ישראל.

²³ תנחומא צו יג' (רובא פריש"י עה"פ בהעלותך

יב, ח). ספרי (רובא בפריש"י) עה"פ דברים א, ז. פריש"י עה"פ לך לך טו, יח. ב"ר פט"ז, א.

²⁴ שבעות מז, ב.

²⁵ ראה ברכות ג, סו"א.

²⁶ ראה יד, א.

²⁷ אבות פ"א מי"ד.

²⁸ וכמ"ש (בהר כה, מב. סו, נח) כי עבדי הם, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם.

²⁹ פיטס "היום הרת עולם" בתפלת מוסף דר"ה.

ביאורים במאמרי רבינו

וטעם הדבר הוא, שבמאמר אדמו"ר הרי"צ מביא ישישראל הם המוחין דלמעלה ('ישראל' אותיות לי ראש') ולכן גם בנמשל מתאים לבאר שאין ניכר מעלת הכחות. אבל כאן לא מביא רבינו הענין ישישראל הם המוחין דלמעלה, ולכן לא מזכיר את ענין הכחות דלמעלה.

והסיבה לכן שלא מזכיר כאן ענין הכחות ומוחין דלמעלה, אפשר לומר שכונתו להודיש כמה הוא הפלא בגלות, כי העילוי ד'ישראל הוא לא רק מצד שרשם במוחין העליונים, אלא גם כפי שנמשכו למטה הם בניס ועבדים, ואם כן אין מקום שיהיו בגלות.

י' **"עבד מלך הוא מלך"**
במקומות מסוימים כתוב 'מלך', וכאן מודגש שהכוונה 'מלך' ממש. ובחסידות מובאים כמה ביאורים לענין זה, וכגון שעבד מלך הולך בכחו של המלך ויש בו חנוקת של המלך. ו"אף שהוא

²³ יט' **"גולו מעל שולחן אביהם ואדונם"**

שאינם נמצאים בארץ ישראל ובמצב שנית

המקדש בנוי. ומובא בד"ה אמר רבי אושעיא

תשל"ט (ס"ד תתש"ט 60) שלכן גם הנמצאים בארץ

ישראל תובב"א, אומרים בתפילת מוסף של יו"ט

"ומפני חטאינו גלינו מארצנו".

ו) **וממשיך בהמאמר⁵³**, דזה שבלילה ההוא נדרה שנת המלך מלכו של עולם (עיקר הנס דפורים) למרות שעל-פ' טבע זמן הגלות הוא זמן שינה למעלה נעשה

על-ידי המסירת נפש ד'ישראל במשך כל השנה ג'. והענין הוא לבאר הקשר בין נדרה שנת המלך למסירת נפש, דענין המסירת נפש הוא מצד נקודת הנפש שלמעלה מכחות פוריים, כחינת יחידה ז'. והיינו דענין המסירת נפש (מה שאינו מתחשב עם חשבונות דשכל ושאר כחות) הוא שמעלה את הכחות שלו למקורם בנפש, בדוגמת העלאת הכחות למקורם בעת השינה. אלא שבשינה, העלאת הכחות להנפש היא באופן שהכחות מסתלקים מאברי הגוף ועולים להנפש כמו שהיא בהתעלם (כעצמותה), מה-שאין-כן במסירת נפש, הרי אדרבא, העלם הנפש היא בהתעוררות ובהגלות, וזה פועל על הכחות כמו שהם נמצאים במקומם באברי הגוף ז' שיהיו בטלים להנפש (שלא יתחשב עמהם, כנ"ל). וזהו מה שעל-ידי המסירת נפש נדרה שנת המלך מלכו של עולם, דעל-ידי שנקודת הנפש (שלמעלה מהשתלשלות שבאדם) האירה בגלוי, על-ידי זה נעשה כן גם למעלה, שאור העצמי שלמעלה מהשתלשלות (שבו עולים הבחינות והשתלשלות בעת השינה והגלות) האיר בגלוי ז'.

⁵³ סעיף ה' (צ' 9).

ביאורים במאמרי רבינו

ל' **"המסירת נפש ד'ישראל במשך כל השנה"**
שכן הגזירה התפוסמה בחדש ניסן - כפירה ומוסר נפשו, אינו מפני שעשה חשבון להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים' כעבור קרוב לשנה, בחדש אדר. והגזירה הייתה רק על היהודים, אילו היו מזמרים דתם לא היו עושים להם כלום. ולמרות זאת, לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ (תת"א כנ"א צ"ג, א).

ל' **"דענין המסירת נפש הוא מצד נקודת הנפש שלמעלה מכחות פרישים, בחינת יחידה"**
הכחות הפוריים קשורים לאלקות דרך ציור מסוים, ולדוגמא: כח השכל מתקשר דרך הבנת אלוקות, כח הרצון מתקשר דרך רצון שלמעלה משכל, אבל יחידה מאוחדת עם הקב"ה בעצם (שהיא מוהות אחת עם אלוקות), לא דרך ציור מסוים. ולכן, מסירות נפש אמיתית תבוא רק מיחידה. כי מצד דרגות אחדות, גם אם ימסור נפשו, יהיה זה מצד סיבה. אך המסירות נפש המיוחדת שישנה ביהודי היא שמוסר את עצמו לקב"ה כי אי אפשר באופן אחר, בלי שום חשבונות. וזה בא מיוחדת שקשורה לאלקות בעצם.

ל' **"כמו שהם נמצאים במקומם באברי הגוף"**

המסירת נפש היא כח עצמי ונעלה, שמתגלה

בכחות כפי שהם במקומם. שהרי כתוצאה מכך

הוא מוסר נפש בפועל ממש בכח המעשה שלו,

בכחות הגלויים כפי שמתלכדים באברים.

ל' **"שאר העצמי שלמעלה מהשתלשלות"**

האיר בגלוי⁵⁴

היינו לא סתם מצב של עוררות כחות

הגלויים, כנ"ל באור טט.

וזהו הקשר בין מסירות נפש לענין נדרה שנת

המלך: כשם שבמסירות נפש הכוחות מתעלים -

יוצאים מהגבלתם ומגדריהם, וכל זה נעשה

במקומם. כן נפעל נדרה שנת המלך' (היינו זמן

של שינה וכל זאת נדרה' - כנ"ל במאמר סוף

מהלך המאמר: עד כאן ביאר החסרון שישינו בשעת השינה. מכאן ואילך יבאר המעלה שישינה בזמן השינה.

ה) ועל-פי זה יש לבאר מה שארז"ל⁴⁶ בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, דלכאורה תמוה⁴⁷, הרי כרובים מעורין זה בזה נכרים להיכל הרי היה לכאורה היפך החיבה. אך הענין הוא⁴⁸, ושעה שנכנסו נעלה ביותר, אור שלמעלה מהשתלשלות, ורק שאור זה היה במקומו (למעלה מהשתלשלות) ⁴⁹ ולא האיר למטה (בהשתלשלות). ויש להוסיף כזה על-פי מאמר רז"ל⁵⁰ חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהיא יוצא לדרך, דמכין שבזמן הגלות כנסת ישראל היא כאשה שהלך בעלה למדינת הים⁵¹, לכן, לפני יציאתו של הבעל (הקב"ה) לדרך, היתה הפקידה, ולכן היו אז הכרובים כמערי⁵² איש ולויות. ועל-פי זה יובן בעומק יותר מה שהגלות נמשל לעיבור (והגולה ללידה), דכמו שלמטה, כשאדם פוקד את אשתו נעשה יצירת הולד, אלא שבחחילה הוא בעיבור בבטן אמו (בהעלם לגמרי, ולאח"כ באופן רגיש בין ברכיו וכו'), ובמשך כל זמן העיבור הוא הולך וגדל עד שמוציא זמן הלידה שאז הוא יוצא לאויר העולם (בגילוי), עי"ז הוא למעלה, שמהפקידה שהיתה ברגע שלפני הגלות נעשה מיד המשכת האור (יצירת הולד) גם למטה יג, אלא שהמשכתו הוא בהעלם, באופן דגלות (עיבור), ובמשך זמן הגלות הוא הולך וגדל מיזם ליום עד שבקרום ממש תהיה הלידה והגילוי בגולה העתידה.

סיכום: מה שהיו הכרובים מעורים בשעת החורבן, הוא כיוון שאז היה אור נעלה ביותר, רק שלא האיר למטה. ועוד יש להוסיף שהיה זה פקידה שלפני היציאה לדרך הגלות. וזהו שהגלות נמשלה לעיבור שאחרי הפקידה, שמהפקידה נעשה יצירת הולד ובחחילה העובר הוא בהעלם, והולך וגדל עד לגאולה שנמשלה ללידה.

⁴⁶ יומא נד, ב.
⁴⁷ כמו שהקשה בחד"א מהר"א ליימא שם (נד).
⁴⁸ (ארכא א, א) היתה כאלמנה. זח"ב קכב, א. וראה סידור (עם דא"ח) נח, ב ואילך. אה"ת נ"ך כרך ב' ע' א' מזו ואילך.
⁴⁹ ראה בארוכה לק"ש ח"ב ע' 360 ואילך.
⁵⁰ יבמות סב, ב.
⁵¹ תענית כ, א. סנהדרין קד, ס"א. איכ"ר עה"פ (ארכא א, א) היתה כאלמנה. זח"ב קכב, א. וראה סידור (עם דא"ח) נח, ב ואילך. אה"ת נ"ך כרך ב' ע' א' מזו ואילך.
⁵² מלכים-א ז, לז. וראה יומא שם, ס"א ואילך.

ז) וממשיך בהמאמר³⁰, דזה שבעת השינה אין ניכר מעלת הכחות זה על זה הוא בדוגמת הכחות כמו שהם כלולים בעצם הנפש, ששם כל הכחות הם בהשוואה כ. והיינו דענין התעלמות הכחות שבעת השינה הוא מה שהכחות מתעלים ומסתלקים לשרשם, עצם הנפש כ. ומה מוכן גם בהמשל³¹,

³⁰ ספ"ק ג (ע' 6 ואילך).
³¹ דזה שפביא בהמאמר ענין זה בהמשל הוא ככדי לכאר שכן הוא גם בהמשל:

ביאורים במאמרי רבינו

כ "הכחות כמו שהם כלולים בעצם הנפש, ששם כל הכחות כל בהשוואה"
 נעצם הנפש ישנם כל הכחות בשלימות. והראיה, שיכול להיות שהורים עיוורים מולידים בן שרואה. אלא שלפעמים מצד סיבות שונות חסר בהמשכת תחוות בגילוי. ואחד החילוקים בין הכחות כפי שנמשכו בגילוי לכחות כפי שהם נפש הוא, שכאשר הם בגילוי כל כח נפרד מהשני, שהרי הם מלוכשים בגוף וכל אחד נמצא באיבר אחר - השכל במוח, הרגש בלב וכו'. אבל נפש מתאחדים כולם יחד.

וענינה של אחדות זו אינה רק שאינם מנגדים זה לזה, אלא שכאשר עולים למקום נעצם הנפש - אין שום מעלה באחד על השני, כיוון שבמקור נרגשת רק חשיבותה של הנפש עצמה, ומצד זה כל הפרטים מאבדים את חשיבותם הפרטית.

וביאר ענין זה (שנכל שהכחות יותר קשורים עם הנפש, כך מתמעטת מעלתם הפרטית) יובן על פי דוגמא מדרגות נמוכות יותר מאשר 'כחות' הכלולים - גילוי 'כחות' הנעלמים: אנו מוצאים למשל במצב סכנת נפשות בה יש 'התגלות כחות' הנעלמים, באים כל הכחות בהתגלות ובכולם מאיר אור הנפש בשוה" (ר"ה לובק ערבה תרס"ז).

כלומר, שבכוחות הגלויים לכל כוח יש תוכן שונה - בשכל הגלוי מורגש שהבנה והיגיון הם דבר חשוב, ובמידות מורגש שלאחב או לשנוא הוא דבר חשוב. אך במצב סכנה נרגש בכל הכחות ענין שווה, מעלת ההיגיון היא שמוצאת המצאה להציל את הנפש, וכן ענין המידה הוא אהבה למציל

נפשו, ולא המעלה הפרטית של הכח. ואם כן, אפילו בכחות נעלמים שהתגלו תורגש הנפש עצמה, וכל שכן בכחות הכלולים בנפש, שאין בהם שום מעלה, אלא הענין הוא הנפש.

כא "היינו דענין התעלמות הכחות שבעת השינה... עצם הנפש"
 רבינו מוסיף כאן ביאר על המאמר של ארמ"ד הרי"צ, כי במאמר תי"ל כתב שהם 'בדוגמת' למרות שהם עניינים שונים לגמרי, שהרי כחות הכלולים הם מעלה גדולה ומצד הכחות בשעת השינה הוא חסרון גדול.

ולזה מוסיף ומבאר למה הם בדוגמת, כי זה שהם מתעלמים, הוא מפני שבשעת השינה הם מתעלים לשרשם. ונמצא, שבפשוט ובחיצוניות זה שהכחות יוכלים להיות יחד בשעת השינה הוא חסרון רבא מכן שנשאר מהם רק כח חיצוני וחלש, אבל בפנימיות הוא מפני שהתעלה לשרשם ובמילא הם נמצאים למטה כפי שהם בשרשם (והיינו ש'בדוגמת' כוונתו 'תוצאה').

ועיקר החדוש הוא שפנימיות ההתעלמות היא התעלות, והתוצאה היא שהשוואת הכחות היא מפני שכן הוא בשרשי. וכן גם בנמשל, מנאר תחילה (בקטע זהה) את עיקר הענין - ההתעלות. וליתר ביאור: החיצוניות היא גם אמת, זה שבכחות לא נרגש המעלה של אחד על השני הוא מפני שנותרו כחות חלשים. אך הסיבה לזה שנותרו כחות חלשים, היא מפני שכחות כאלה מבטאים

ביאורים במאמרי רבינו

לא "במקומו (למעלה מהשתלשלות)"
 וזהו מה שענין זה היה ניכר בקורש הקדשים, כי כל ענין הגלות הוא רק בחיצוניות, אבל בפנימיות הוא ענין של חיבה. ולכן בקורש הקדשים שהוא מקום של פנימיות - התגלה ענין זה לק"ש ח"ב ע' 362.

לב "ועל-פי זה יובן בעומק יותר .. גם למשה" כספ"ק ד' התבאר שחיבור התפכים הוא בכך שלמעלה מילת ישראל היא בהתנברות, ולמטה הורב לא ניכר. אבל כאן מוסיף יותר מכן, שהעיבור נמשך גם למטה, והיינו שגם למטה ישנו המשכת האור, אלא שהענין הוא בעולם (כמו שהעובר בהעלם). ובמילא החיבור הפכים הורב יותר חזק.

דענין ההתעלמות שבזמן הגלות (שינה) הוא מה שהגילויים מתעלים למקורם, ועד להעצמות. וכידוע מאמר הזוהר³² על הפסוק³³ כי אינו כ, דקוב"ה סליק לעילא, שעלה למקומו, חדר לפניו מחדר³⁴. והיינו, דענין ההתעלמות שבזמן הגלות הוא רק לגבי למטה, שבזמן הגלות מסתלק האור למעלה ואינו מאיר למטה (שליכן נעשה גלות), אבל לגבי האור עצמו, הרי אדרבא, דוקא בזמן הגלות הוא סליק לעילא. ובדוגמת הסילוק דשינה באדם התחתון, שהסילוק הוא רק לגבי הגוף (שאר הנפש מסתלק מהגוף), אבל לגבי הנפש, הרי אדרבא, דוקא בעת השינה הנפש עולה למעלה ושואבת לה חיים³⁵.

מהלך המאמר: בקטע הקודם ביאר רבינו שההתעלמות נובעת מעליית הכוחות לשרשם. ובקטע הבא יבאר בעיקר שבעת השינה אין ניכר מעלת הכחות זה על זה בדוגמת הכחות כמו שהם כלולים בעצם הנפש, ששם כל הכחות הם בהשוואה.

וביאר הענין, הנה כללות סדר ההשתלשלות הוא בדוגמת הדרגות ג' דכחות הנפש. דכמו שבכחות הנפש, התחלת מציאות הכחות היא כמו שהם

כלולים כנפש ששם הם כולם בהשוואה, ואחר-כך הם נמשכים בגילוי להתלבש כאברי הגוף ואז דוקא נעשה בהם ענין ההתחלקות, וככחות הגלויים גופא יש כמה אופנים, כמו שהם בגילוי באופן מסודר (בעת שהאדם ער) וכמו שהם בהעלם, כמצב של שינה, ועד שלפעמים הם כמצב של התעלפות ר"ל, על דרך זה גם למעלה ישנם כל דרגות אלו, כמרז"ל³⁶ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, דהתחלת הספירות הוא כמו שהם כלולים באור אין-סוף ב"ה,

³² וש"י.

³³ ב"ר פי"ד, ט. וראה פדר"א פי"ב. תפ"י.

³⁴ כי אין אמת. ס' הלקיטום – ד"ח צ"צ ערך גלות סי"ג (ע'.

שכח ואילך). וש"י.

³⁵ ירמ" לא, יד.

³⁶ להעיר מל' חז"ל בתי גואי בראי (תנינה ה, ב.

ביאורים במאמרי רבינו

את הכחות הכלולים, בכך שלא מורגש שיש בהם מעלה.

כב "כי אינו" – כפשוטו נאמר "חל מבנה על בניה כי אינו".

כ"י אינו" – ובודי מבאר שבמילים "כי אינו" הכוונה על הקב"ה שאינו מתגלה אלהים.

כג "הדרגות הכחות הנפש"

פירוש "הדרגות דכחות הנפש" הוא, שאין הכוונה לסדר ההשתלשלות של פרטי הכחות – כמנהגינה דעת וכו'. אלא לדרגות הכלליות שיש בכחות הנפש – כוחות הגלויים וכוחות הכלולים.

ונמשך מהמקור בפנימיות (בסדר ההשתלשלות) אז מתגלה מעלת ישראל מיט א שטורעם ט. ועל-פי זה מודגש עוד יותר חיבור ההפכים שבלות, דהגם שבזמן הגלות העילוי דישוראל הוא עוד יותר מבזמן הבית, מכיון שבזמן הגלות הגלויים מתעלים למקורם ששם הוא המקור דישוראל, אף-על-פי-כן, הנה לא זו בלבד שלמטה אין ניכרת המעלה דישוראל, אלא שהם מקבלים השפעתם על-ידי שרי האומות שהם בגלות אצלם⁴⁰. ויש לומר שזהו מהטעמים שגלות נמשל לעיבורי⁴¹, כי בעיבור בבטן אמו הוא דבר והיפוכו. דאף-על-פי שגור דלוק על ראשו כו' ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו'⁴² (שזהו דוקא בהיותו בבטן אמו, מה-שאיין-כן כשנולד⁴³), אף-על-פי-כן, בהיותו בבטן אמו ראשו בין ברכיו, שאין ניכר מעלת הראש על הרגלים, ויתירה מזו, שראשו הוא בין ברכיו⁴², ועד שגם המאכל שלו (שאוכל ממה שאמו אוכלת⁴²) אינו דרך הפה אלא דרך הטבור, כמבואר בארוכה פרטי הענינים כזה בתו"א לרבינו הזקן⁴⁴ ובדרושי רבותינו נשיאנו שלאח"כ⁴⁵.

סיפום: כמו שהסילוק שבשינה הוא רק בכוחות הגלויים, כך בנמשל, עניין הגלות הוא שמעלת ישראל ניכרת רק במקור ואינה בהתגלות, וכשנדרה השינה ונמשך המקור בפנימיות אזי מתגלה מעלת ישראל בכל העצמות. וזהו החיבור הפכים שבגלות, שלמעלה הם בעילוי גדול, אבל למטה אין הדבר ניכר. ולכן נמשל לעיבור, שיש בו דבר והיפוכו, שמיצד אחד מלמדים אותו כל התורה, ומצד שני ראשו בין ברכיו – שאין ניכר מעלת הראש.

⁴⁰ ראה אה"ק סכ"ה. מאמרי אדמו"ר האמצעי

דברים ח"א ע' קסז. וש"י.

⁴¹ ראה תרי"ח שמות ל"ו ב [בפוזציה החדשה –

ח"א כה, א], דמה שגלות נק' שינה ונק' עיבור "הכל

ענין אחד הוא" שפשיט' יש מנח נחל-תק"פ-ת"ן אין זו ניכר

וראה שם מ"א, א. וראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי

דברים ח"א ע' לב. וש"י.

⁴² נדה ל' ב.

ביאורים במאמרי רבינו

מהמקור עצמו, הרי שם הם העיקר.

ואפשר לומר שזהו מה שכותב להלן בהמשך

הסניף "שבזמן הגלות הגלויים מתעלים למקורם

ששם הוא המקור דישוראל". היינו שמדגישים בנפרד

את היותו מקור דישוראל, כיון שעניין זה אינו

שווה לשאר הגלויים, שכולם הם ענין היצוני

בלבד, אך היותו המקור דישוראל הוא מצד שהם

חלק מהמקור עצמו.

כט "ובשנדרה השינה, ונמשך מהמקור

בפנימיות"

כלומר, שנדרה שנת המלך אינו מצב של

הכחות הגלויים כפי שהם במצב רגיל – כשמתעורר

משנתו, אלא שבכחות הגלויים נעשית המשכה של

המקור – כחות הכלולים.

ל "יתירה מזו, שראשו הוא בין ברכיו .. דרך

המבור"

שבוה נראה שהרכיבים נחשבים לעיקר יותר

מהראשי, ועוד, שאינו מקבל היותו מהראש, אלא

מחלק נמוך יותר, כמו שישוראל מקבלים השפעתם

משרי אומות העולם.

ד) **אמנם** כמו שבאדם התחתון ענין ההתעלמות שבעת השניה הוא שהכחות מתעלים ומסתלקים למקורם בנפש, והחסרון וגרעון שבשניה הוא רק ככחות הגלויים (שהכחות הם באופן בלתי מסודר), מה שאין-כן כחות הכלולים בנפש, עם היותם שם בהשוואה, אין זה חסרון, ואדרבא, בהיותם כלולים בנפש הם בשלימות (יותר מכפי שהם כשנמשכים בגילוי) כן, על דרך זה הוא גם בהנמשל, דענין ההתעלמות בזמן הגלות (שניה) הוא שהגלויים מתעלים למקורם, ושם, המקור דישוראל, עם המעלה דישוראל מ, הוא מיטן גאצנן שטורעם (ככל העצמה) (ברוגמת כחות הכלולים בנפש, שהם בשלימות), אלא שזו למעלה (בהמקור), ובסדר ההשתלשלות אין זה ניכר, ולכן נעשה מזה ענין הגלות. וכשנדרה השניה

והוא הם למעלה מהתלקות, ולאחרי שנמשכים באצילות, עם היות שאצילות הוא עולם האחדות, נעשה בהם ענין ההגבלה והתחלקות, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר³⁷, ואז דוקא ניכרת מעלת הספירות זו על זו, ומכל-שכן כשהם נמשכים בעלמות כ"ע שלמשה מעולם האחדות, שאז הם בהתחלקות יותר. ומזה משתלשל ההתחלקות בעולם-הזה מ, דבית המקדש הוא מקום הכי מוכרח שבעולם וממנו אורה יוצאת לכל העולם³⁸, הדעולם מצד עצמו הוא עולם מלשון העלם והסתר³⁹ ונמשך בו אור מביח-המקדש שהוא נשמת העולם כה (ברוגמת ענין ההשתלשלות בספירות, דספירה התחתונה מקבלת מהספירה שלמעלה ממנה), וכפי שהוא במקום כן הוא גם כפי אדם שאז ניכר גם המעלה דישוראל, המעלה דבנים אתם להויה אלוקים והמעלה דעבדי הם, עבדים נאמנים להשם אדונם מ. דכל זה הוא דוגמת כחות הגלויים דנפש האדם בעת שהוא ער, מה-שאיין-כן בזמן הגלות, הענינים שלמעלה (שנמשכו בכחינת ההשתלשלות, באצילות ובכ"ע) הם ברוגמת כחות הגלויים דנפש האדם בעת השינה, שאז אפשר להיות חיבור הפכים, ומזה נעשה ענין הגלות.

סיכום: ענין התעלמות הכוחות בזמן השינה הוא מפני שמסתלקים לשרשם בעצם הנפש ושראבים חיים, והסילוק הוא רק לגבי הגוף. וכן בנמשל, הרי הגלות הוא רק לגבי למטה, אבל האור עצמו מתעלה למקורו בעצמות.

וביאר הענין: סדר ההשתלשלות הוא ברוגמת הדרגות בנפש, שבתחילה כל הכוחות בהשוואה, והתחלקות היא רק כשנמשכים בגילוי. וכן בספירות שבתחילה הם כלולים באור אין-סוף, והתחלקות היא רק שנמשכים למטה, ומזה משתלשל מעלת בית-המקדש ובני ישראל. מה-שאיין-כן בזמן הגלות, הוא ברוגמת חיבור ההפכים שבינה.

האמצעי ירקא חיב ע' תשעה: ובגמרא [בכות ג' א'] [38] יירשלי בכות פ"ד ה"ה. וראה פרש"י (כח"י) 'א מה הקב"ה מפלא כן תשמה ומה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף לפי שבאות בעלם אלוקים כו'.

דברים ח"א ע' שג. ח"ב ע' א.נ.ט. וראה לק"ש תל"ד ע' 112 הערה 63, וש"ך.

ביאורים במאמרי רבינו

כד "ומזה משתלשל ההתחלקות בעולם-הזה" כלומר, אם בעולם היו מאידות הספירות כפי שהם כלולות באור אין-סוף, לא היתה התחלקות בעולם, כיון שאין מעלה באות על השניה. אך מכיון שבעולם מאידות הספירות כפי שהם בהשתלשלות, שם השכל נעלה מהמיוחדות, לכן יש התחלקות במקום. שהיכן שמאידה ספירה נעלית יותר - הוא מקום גבוה יותר.

בין בית המקדש לשאר העולם, שהם ברוגמת הנפש והגוף. ובנוסף, יש גם מה שיעליו משפיע לתחתון וכמו שהגוף מצד עצמו הוא חשוך ואין בו שום חיות, והנפש גונת בו חיות.

פו "א ניכר מעלת ישראל" אפשר לומר הכוונה, שאנשר מאידים הגלויים, יכולים ישראל לממש את מעלותיהם בבנים ועבדים. כשנמצאות הספירות חב"ו, יכולים ישראל להשיג אלקות עם הכחות שהשמה. כשנמצאות המידות, יכולים לעורר מידותיהם לאלקות, וכשנמצאה מלכות יכולים להיות עבדים.

כח "המקור דישוראל, עם המעלה דישוראל" כאן יש הבדל בין המשל לנמשל: במשל, כללות הכח נמצא בשלימות יותר במקורו, אך מעלתו אינה נרגשת, שה"י כל הכוחות בהשוואה, וכמובאר בביאר הקודם.

אך בביאר הנמשל בא לראו את הנס, שבסופו של דבר התגלתה מעלת ישראל על פני האומות, ולכן מובא שגם במקור עצמו קיימת מעלת ישראל.

והוא דבר שכתב שגם בשרש דוגה זו התגלה, ומתגלה מעלת ישראל נמצאים אצלו בהשוואה, ואין יתכן שבמקור עצמו מעלת ישראל אינה בהשוואה?

וענין זה צריך ביאר, שהרי כל ענין המקור הוא שכל הכוחות נמצאים אצלו בהשוואה, ואין יתכן שבמקור עצמו מעלת ישראל אינה בהשוואה? ויבין בקודים תמיהה נוספת: בפשטות, המקור עליו מדובר כאן הוא המקור לכל הגלויים וסדר השתלשלות, ומדוע מננה אותו 'המקור דישוראל'?

והביאר בוה: ישראל משרשים לא רק בספירות הגלויים אלא באו"ם עצמו. ושם מעלת ישראל היא בהיותם חלק מהמקור עצמו. וזו הכוונה במעלה דישוראל, כמו שכתב לעיל שהם המעלות של 'בנים למקום' 'עבדיו של הקב"ה', ששתי מעלות אלו נובעות מצד היותם חלק מהמקור (מעלת 'בן' היא בפשטות בהיותו חלק מהאב, והם לגבי מעלת 'עבד' ע' בלק"ש ח"א ע' 5-6 ובד"ה מרגלא בפומיה דרבה תשי"ט ס"ו).

כלומר, מה שנמצא במקור בהשוואה, הם כוחות הנפש. אבל זהו מישום שהענין העיקרי שם הוא הנפש עצמה. וכיון שבני ישראל הם חלק

ביאורים במאמרי רבינו

כו "בהיותם כלולים בנפש הם בשלימות (יותר מכפי שהם כשנמשכים בגילוי)" כלומר, מצד אחד, כאשר נמשכים בגילוי, נרגשת מעלתו הפרטית של הכח לגבי כל האחר, וכמו שלל לגבי מידות, מה-שאיין-כן בהיותו כלול בנפש, הרי כל הכוחות בהשוואה. אך מצד שני, כאשר מתגלים, אינם נמצאים 'שלימות', כיון שהגילוי הוא רק חלק ומוגבל ואינו הכח כפי שהוא במילואו. אך כאשר נמצא במקורו בנפש, הרי כללות הכח נמצא בשלימות ובצורה מלאה ללא הגבלות.

וזהו מה שכתב שגם בשרש יש את 'המעלה דישוראל' ומשמע שזוהו ענין שיש רק לישוראל ולא לאומות העולם. היינו שגם במקור, בני ישראל אינם שווים לאומות העולם, אלא מעלתם קיימת (על פני אומות העולם).

וזהו שנמשך ש כאשר דוגה זו התגלה, מתגלה מעלת ישראל בעצמה לגבי שאר העולם, וכפי שיבא להלן הפסוק 'זהו מלכים אומני' וכו'.